Het leefklimaat van jongeren in De Hoenderloo Groep, locatie Kop van Deelen

Stap 2 van het stapsgewijs toezicht op basis van het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg

Instellingsrapport

Inspectie Jeugdzorg
Inspectie van het Onderwijs

Utrecht, mei 2011

Samenvatting

De Inspectie Jeugdzorg doet stapsgewijs onderzoek naar de kwaliteit van de gesloten jeugdzorg. De Inspectie Jeugdzorg heeft in 2009 en 2010 stap 1 uitgevoerd, het toezicht op de rechtspositie van jongeren in de gesloten jeugdzorg. In 2010 en 2011 komt stap 2 aan bod, het toezicht op opvoeding, dagprogrammering en personeel. De inspectie heeft het toezicht stap 2 toegespitst op het leefklimaat binnen de instelling, omdat een goed leefklimaat van de jongeren een randvoorwaarde voor hun behandeling is en omdat in de gesloten jeugdzorg jongeren tegen hun wil kunnen worden opgenomen.

De Inspectie Jeugdzorg voert het toezicht stap 2 uit samen met de Inspectie van het Onderwijs, omdat de samenwerking van instelling en school een belangrijke factor is als het gaat om een veilig en verantwoord leefklimaat. De inspecties richten zich daarbij op het onderwijs dat *binnen* de instelling wordt gegeven. De Inspectie van het Onderwijs doet niet tegelijkertijd toezicht naar de kwaliteit van de school, wanneer zij een dergelijk toezicht kort voor het gemeenschappelijke toezicht nog heeft uitgevoerd bij de school of als er andere afspraken gemaakt zijn. Bij de Hoenderloo Groep, locatie Kop van Deelen heeft de Inspectie van het Onderwijs wel tegelijkertijd toezicht uitgevoerd. Bij De Hoenderloo Groep wordt het onderwijs binnen de instelling verzorgd door het Hoenderloo College.

In dit rapport geeft de Inspectie Jeugdzorg eerst antwoord op de vraag in hoeverre de instelling in staat is om een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden. Vervolgens geven de Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie van het Onderwijs antwoord op de vraag of de kwaliteit van de samenwerking van school en instelling voldoende is. Ten slotte geeft de Inspectie van het Onderwijs antwoord op de vraag of de kwaliteit van het onderwijs goed is.

Het eindoordeel van de Inspectie Jeugdzorg luidt dat de kwaliteit van het leefklimaat in de Hoenderloo Groep, locatie Kop van Deelen voor jongeren *goed* is.

De instelling komt goed uit het onderzoek wat betreft de volgende punten:

- De instelling zorgt goed voor een passende dagbesteding en dagstructuur voor de jongeren. Alle indicatoren op het gebied van het dagprogramma zijn operationeel.
- De instelling biedt de jongeren een aandachtvolle omgeving en scoort alle indicatoren op het gebied van een passende en aandachtvolle omgeving operationeel.
- De instelling heeft verschillende soorten leefgroepen en houdt waar mogelijk rekening met de leeftijd en problematiek van jongeren bij de beoordeling welke leefgroep voor hen het meest geschikt is. Wanneer de problematiek van jongeren daarom vraagt, zijn er voldoende mogelijkheden om extra begeleiding in te zetten op de leefgroepen. Alle indicatoren op het gebied van aandacht voor samenstelling leefgroep zijn operationeel.
- Het personeel is duidelijk toegerust voor het werk met de jongeren. Alle indicatoren op het gebied van toerusting personeel zijn operationeel.

Het eindoordeel van de Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie van het Onderwijs luidt dat de Hoenderloo Groep en het Hoenderloo College, locatie Kop van Deelen voldoende samenwerken, wat een belangrijke voorwaarde is voor een veilig en verantwoord leefklimaat voor jongeren.

Het eindoordeel van de Inspectie van het Onderwijs luidt dat de kwaliteit van het Hoenderloo College, locatie Kop van Deelen voor jongeren goed is.

Inhoudsopgave

Samenvatting 3
Hoofdstuk 1 Inleiding 7
Hoofdstuk 2 Het leefklimaat in De Hoenderloo Groep, locatie Kop van Deelen 9
2.1 Dagprogramma 9
2.2 Passende en aandachtvolle omgeving 11
2.3 Aandacht voor samenstelling leefgroep 13
2.4 Voldoende toegerust personeel leefgroep 14
Hoofdstuk 3 De samenwerking tussen de Hoenderloo Groep en het Hoenderloo College, locatie Kop van Deelen 17
3.1 Samenwerking instelling en school 17
Hoofdstuk 4 Het Hoenderloo College, locatie Kop van Deelen 21
4.1 Dagprogramma 21
Hoofdstuk 5 Eindoordelen 25
5.1 Eindoordeel Inspectie Jeugdzorg 25
5.2 Eindoordeel Inspectie van het Onderwijs en Inspectie Jeugdzorg 25
5.3 Eindoordeel Inspectie van het Onderwijs 26
Bijlage 1 – Toetsingskader inspecties 27
Bijlage 2 – Het onderzoek van de Inspectie Jeugdzorg 31
Bijlage 3 – Inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport 35

Hoofdstuk 1 Inleiding

Stapsgewijs toezicht op basis van het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg
In september 2008 heeft de MOgroep Jeugdzorg (inmiddels Jeugdzorg Nederland) het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg vastgesteld. Het Kwaliteitskader bevat veldnormen voor de sector en is opgesteld door afgevaardigden van de gesloten jeugdzorgaanbieders samen met de betrokken inspecties; naast de Inspectie Jeugdzorg zijn dat de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie van het Onderwijs.

Het nieuwe zorgaanbod is nog in ontwikkeling, daarom staan in het Kwaliteitskader *drie stadia* waarin de aanbieders van gesloten jeugdzorg moeten gaan voldoen aan deze normen. In navolging hiervan heeft de Inspectie Jeugdzorg toezicht in drie stappen gepland. Zij noemt dit het stapsgewijze toezicht, dat zij in 2008 op verzoek van de toenmalige minister voor Jeugd en Gezin is gestart bij alle instellingen voor gesloten jeugdzorg en dat loopt tot en met 2012.

De Inspectie Jeugdzorg heeft in 2009 en 2010 stap 1 van het stapsgewijze toezicht uitgevoerd. Dit was het toezicht op de rechtspositie van jongeren in de gesloten jeugdzorg.
In 2010 en 2011 is de uitvoering van stap 2 van het stapsgewijze toezicht aan de beurt.

Stap 2: toezicht op een veilig en verantwoord leefklimaat
In stap 2 komen normen uit de volgende onderdelen van het Kwaliteitskader aan bod: opvoeding, dagprogrammering en personeel. De inspectie heeft het toezicht stap 2 toegespitst op het leefklimaat binnen de instelling[1], omdat een goed leefklimaat voor de jongeren een randvoorwaarde voor hun behandeling is en omdat in de gesloten jeugdzorg jongeren tegen hun wil kunnen worden opgenomen. De inspectie onderzoekt in hoeverre de instellingen voor gesloten jeugdzorg in staat zijn om een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden.

De inspectie beoordeelt aan de hand van een toetsingskader of het leefklimaat veilig en verantwoord is. Over de invulling van dit toetsingskader heeft de inspectie nauw overleg gehad met de sector gesloten jeugdzorg, zodat het gaat om zoveel mogelijk gedeelde opvattingen over wat een veilig en verantwoord leefklimaat is. Daarnaast heeft de inspectie zich laten inspireren door jongeren die hebben beschreven wat maakt dat het leven op de groep voor hen veilig is[2]. Zij noemen onder andere voldoende rust, regelmaat, ruimte en privacy; een aanpak gericht op herstel in plaats van beheersing; het benoemen wat goed gaat in plaats van wat verkeerd gaat; respect; vertrouwen, dat de groepsleiders het goede voorbeeld geven.

Goede samenwerking tussen school en instelling belangrijk voor een veilig en verantwoord leefklimaat
In het overleg over het toetsingskader heeft de sector gesloten jeugdzorg aangegeven dat ook de samenwerking met school een belangrijke factor is als het gaat om een veilig en verantwoord

[1] In het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg valt leefklimaat onder het thema opvoeding.
[2] Kwaliteitsstandaarden jeugdzorg Q4C, standaard 14. Zie ook bijlage 2.

leefklimaat. Wanneer een jongere in de gesloten jeugdzorg behandeld wordt, werken de school en de instelling tegelijkertijd met de jongere aan diens toekomst. De tijd die de jongere op school doorbrengt maakt een belangrijk deel uit van het dagprogramma. In een goede samenwerking versterken school en instelling elkaar en zorgen zij samen dat de jongere werkelijk een perspectief heeft voor zijn toekomst. Bij een ontbrekende of slechte samenwerking heeft de jongere daar zowel op school als op de leefgroep last van en wordt een belangrijke voorwaarde voor een veilig en verantwoord leefklimaat niet vervuld.

Omdat de samenwerking met onderwijs zo belangrijk is voert de inspectie het toezicht stap 2 uit samen met de Inspectie van het Onderwijs. De inspecties richten zich daarbij op het onderwijs dat *binnen* de instelling wordt gegeven.
De Inspectie van het Onderwijs doet, waar dit in haar toezichtplanning mogelijk is, tegelijkertijd toezicht naar de kwaliteit van de school. Waar dit niet mogelijk is, levert de inspectie informatie uit toezicht dat zij kort voor het gemeenschappelijke toezicht nog heeft uitgevoerd bij de school. Bij de Hoenderloo Groep, locatie Kop van Deelen heeft de Inspectie van het Onderwijs wel tegelijkertijd toezicht uitgevoerd.

Dit rapport
De Inspectie Jeugdzorg geeft in dit rapport antwoord op de vraag in hoeverre De Hoenderloo Groep, locatie Kop van Deelen in staat is een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden. De Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Jeugdzorg geven samen antwoord op de vraag of de kwaliteit van de samenwerking tussen school en instelling voldoende is.
Bij De Hoenderloo Groep wordt het onderwijs binnen de instelling verzorgd door het Hoenderloo College. De Inspectie van het Onderwijs geeft antwoord op de vraag of de kwaliteit van het dagprogramma dat de school biedt voldoende is.

Leeswijzer
In *hoofdstuk 2* staan de bevindingen van de Inspectie Jeugdzorg over het leefklimaat van de jongeren in de instelling.
In *hoofdstuk 3* staan de bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Jeugdzorg over de kwaliteit van de samenwerking tussen school en de instelling.
In *hoofdstuk 4* staan de bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs over de school.
In *hoofdstuk* 5 staan de eindoordelen van de Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie van het Onderwijs.
In *bijlage 1* staat het toetsingskader. Hierin worden de thema's beschreven waarop de inspecties toetsen.
In *bijlage 2* staat de onderzoeksopzet van de Inspectie Jeugdzorg beschreven.
In *bijlage 3* staat de inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport.

Hoofdstuk 2 Het leefklimaat in De Hoenderloo Groep, locatie Kop van Deelen

Het onderzoek van de Inspectie Jeugdzorg naar het leefklimaat kent vier thema's waarin de verwachtingen van de inspectie zijn aangegeven. De verwachtingen staan in het toetsingskader, dat in bijlage 1 is opgenomen. De thema's zijn:

- *het dagprogramma (routine leefgroep en vrije tijd)[3];*
- *passende en aandachtvolle omgeving;*
- *aandacht voor samenstelling groep;*
- *voldoende toegerust personeel leefgroep.*

Dit hoofdstuk bevat vier paragrafen die gewijd zijn aan de vier thema's. Elk thema is uitgewerkt in een criterium met bijbehorende indicatoren. De criteria geven weer wat de inspectie verwacht. De scores op de indicatoren geven aan in hoeverre een instelling aan de verwachting voldoet.

Elke paragraaf begint met een tabel met daarin het criterium en de scores van de inspectie per indicator op een tweepuntsschaal: operationeel en niet operationeel.[4]
In het toetsingskader in bijlage 1 geeft de inspectie per criterium aan wanneer zij het als operationeel beoordeelt. De inspectie verwacht voor elke indicator een score operationeel.
In de toelichting na de tabel staan de feitelijke bevindingen: wat de inspectie tijdens haar toezicht met betrekking tot de indicatoren heeft gehoord en gezien. Het is mogelijk dat de feitelijke bevindingen samen een genuanceerd beeld geven met positieve en negatieve aspecten. Wanneer de inspectie een indicator als *niet operationeel* beoordeelt, wordt voorafgaand aan de feitelijke bevindingen toegelicht welke bevindingen hebben geleid tot het oordeel.

2.1 Dagprogramma

Scores per indicator

Criterium **De instelling zorgt voor een passende dagbesteding en –structuur voor de jongeren**	Operationeel	Niet operationeel
Indicatoren		
Dagprogramma sluit aan bij behoeften jongeren	√	
Dagprogramma met voldoende en gevarieerd aanbod	√	
Dagprogramma met invloed jongeren	√	

[3] De subthema's school en samenwerking tussen instelling en school komen aan bod in hoofdstuk 3.
[4] De scores zijn dus anders dan in het toezicht stap 1, waarin sprake was van een vierpuntsschaal: afwezig, aanwezig, operationeel en geborgd. De reden hiervoor is dat het toezicht naar het leefklimaat zich bij uitstek richt op de praktijk. Beleid op het gebied van leefklimaat is nauwelijks aan de orde in het onderzoek.

Toelichting

Dagprogramma sluit voldoende aan bij behoeften jongeren

De jongeren die verblijven bij de Hoenderloo Groep, locatie Kop van Deelen (hierna: Kop van Deelen) volgen allemaal een gestructureerd dagprogramma. Het dagprogramma bevat drie elementen: de dagelijkse routine in de leefgroep, het schoolprogramma en vrije tijd. Er zijn vaste tijden voor alle activiteiten en er is iedere dag een rustuur waarin de jongeren op hun kamer zijn. De jongeren volgen zowel activiteiten met de groep als individueel. De fase waarin de jongere zit, bepaalt de mate van zelfstandigheid binnen het dagprogramma. Jongeren in de laatste fase hebben meer invloed op hun dagstructuur, zij kunnen bijvoorbeeld iets anders doen tijdens het rustuur zoals naar het dorp of spelen op hun keyboard. Binnen alle leefgroepen zitten jongeren in verschillende fases.

De meeste jongeren gaan op het terrein naar school. Ook zijn er jongeren die, wanneer zij bepaalde vrijheden aankunnen, met een busje naar Beets, een andere locatie van het Hoenderloo college gebracht worden.

In het weekend en in de vakanties is er een aangepast dagprogramma met activiteiten. Zowel de jongeren als de groepsleiders geven aan dat activiteiten niet verplicht zijn. De groepsleiders benadrukken dat zij het wel belangrijk vinden dat jongeren dingen proberen en niet op voorhand overal nee op zeggen.

Aanbod dagprogramma voldoende en gevarieerd genoeg

Jongeren binnen de Kop van Deelen kunnen deelnemen aan verschillende activiteiten. Een deel van de activiteiten vindt plaats op het terrein van Hoenderloo, maar ook op Deelen zelf zijn er verschillende mogelijkheden. Jongeren kunnen bijvoorbeeld fitnessen, mountainbiken, naar de dojo, voetballen en basketballen op de Kop van Deelen zelf. Op de Kop van Deelen is verder een soos, waar de jongeren een aantal keer per week heen kunnen. Op Hoenderloo kunnen zij deelnemen aan zumba, schaatsen op een schaatsbaan, met witte fietsen op de Veluwe, zwemmen. Jongeren met meer vrijheden kunnen ook fietsen naar het dorp of zij gaan naar de stad op donderdagavond. Ook zijn er jongeren die op de plaatselijke voetbalvereniging zitten of bij de muziekschool. De groepen worden regelmatig gesplitst of vinden aansluiting bij een andere groep om activiteiten voor een deel van de groep te realiseren.

De verschillende groepen hebben allemaal minimaal één avond groepssport in de week, verzorgd door de afdeling Vrije Tijd, die ook een groot deel van de andere activiteiten begeleidt. Op de leefgroep zijn er verder voor de jongeren verschillende mogelijkheden. De jongeren kunnen spelen op een spelcomputer, tafelvoetbal, tv kijken, spelletjes spelen, schilderen of knutselen. De groepsleiding betrekt jongeren ook bij activiteiten die ze zelf doen of leuk vinden. Zo werd een groepsleider genoemd die aan houtbewerking deed, een kickbokser en een powerlifter. De leidinggevenden geven aan dat er onder de groepsleiding veel commitment is om met de jongeren iets leuks te doen.

In het weekend en de vakanties moet er een balans zijn tussen activiteiten die geld kosten en die gratis zijn. Voorbeelden hiervan zijn de bioscoop, paintballen, dierentuin, picknicken. De

leidinggevenden geven aan dat er binnen de Hoenderloo Groep veel mogelijk is qua activiteiten. Ook gaat de groepsleiding er volgens hen wel creatief mee om, ze proberen voor activiteiten de beste deals te krijgen.

Jongeren hebben invloed op het dagprogramma
Jongeren met meer vrijheden kunnen zich opgeven voor verschillende activiteiten op Hoenderloo. Jongeren die nog in hun beginperiode zitten moeten altijd in het zicht van de groepsleiding zijn en hebben zodoende minder mogelijkheden. Het is, zoals hierboven beschreven, wel mogelijk om de groepen te splitsen bij activiteiten zodat jongeren kunnen kiezen. Ook kunnen jongeren buiten de instelling naar een voetbalclub of bijvoorbeeld een muziekschool.
Op elke groep is elke week een groepsvergadering waarin de jongeren ideeën kunnen aandragen voor activiteiten in het weekend. In de teamvergadering wordt vervolgens besloten welke activiteiten het worden en dit wordt naar de jongeren teruggekoppeld.
Binnen de Kop van Deelen is een jongerenraad, waaraan jongeren vanuit de verschillende groepen deelnemen. Ook is er een jongerenraad voor de Hoenderloo Groep als geheel.

2.2 Passende en aandachtvolle omgeving

Criterium **De instelling zorgt voor een aandachtvolle omgeving voor de jongeren** ***Indicatoren***	Operationeel	Niet operationeel
Goede kwaliteit fysieke leefomgeving	√	
Fysieke leefomgeving met invloed jongeren	√	
Respectvolle omgang	√	
Aandachtvolle houding medewerkers ten opzichte van jongeren	√	

Toelichting

De fysieke leefomgeving is van voldoende kwaliteit
De groepen zien er netjes uit, zijn gezellig ingericht en overzichtelijk ingedeeld. De jongeren hebben een aandeel in het schoonhouden van de groep. Eén keer per week is er op de groepen een grote schoonmaak en verder hebben de jongeren een dagelijkse huishoudelijke taak. Ook de pedagogisch medewerkers dragen bij en sturen de jongeren waar het nodig is. Het meubilair op de groepen is over het algemeen heel. Wanneer er meubilair stuk is wordt dat snel gerepareerd.
Eens per maand is er vanuit de facilitaire dienst een onverwachte toets op de leefgroepen op onder andere hygiëne.

Jongeren hebben invloed op hun fysieke leefomgeving
De jongeren mogen hun kamer gezellig maken met eigen spullen zolang deze maar niet aanstootgevend of gevaarlijk zijn. Posters of foto's mogen op het daarvoor bestemde prikbord

gehangen worden. In een hogere fasering geven jongeren aan eigenlijk 'bijna alles' te mogen. Zo hebben jongeren soms een tv, een xbox of eigen meubels.
De meeste groepen zijn ingericht met standaard meubilair. Er is een centraal inkoopbeleid waardoor er niet veel inspraak mogelijk is op de grote spullen. De groepen hebben hun eigen budget waarvan ze zelf kleinere spullen kunnen aanschaffen zoals plantjes of schilderijtjes. Volgens de leidinggevenden kunnen jongeren tijdens de groepsvergadering vragen om accessoires en/of bepaalde spellen. Wanneer jongeren dit goed kunnen motiveren wordt er ook naar geluisterd. Op de leefgroepen zijn spullen van de jongeren terug te vinden, bijvoorbeeld schilderijtjes die ze zelf gemaakt hebben.

Omgang is respectvol
De jongeren voelen zich over het algemeen gerespecteerd en hebben vertrouwen in hun mentor en de pedagogisch medewerkers.
Volgens de jongeren houdt de groepsleiding zich aan de afspraken wanneer jongeren dit ook doen. De pedagogisch medewerkers zijn zich bewust van hun voorbeeldfunctie. Zelf houden de pedagogisch medewerkers zich aan de regels die ook voor de jongeren gelden. Ze zorgen bijvoorbeeld dat de ruimte netjes blijft, geven elkaar een hand als ze elkaar tegenkomen, ze zitten op een stoel en niet op de tafel, halen hun handen uit hun zakken als ze met iemand praten.
De teamleiders geven aan dat zij letten op de attitude van de groepsleiders en hoe zij de jongeren bejegenen. In het team en op de groep wordt gesproken over respect en brengt de teamleider bijvoorbeeld roddelen ter sprake. Het uitgangspunt is een open sfeer waarin men elkaar aanspreekt. De groepsleiders geven aan dat zij het goed vinden dat ook de jongeren hen erop aanspreken als ze zich niet houden aan de regels die voor iedereen gelden.
Doen wat je zegt en zeggen wat je doet, is volgens de groepsleiding erg belangrijk voor het vertrouwen van jongeren. Als groepsleider moet je enorm consequent zijn. Verder geeft de groepsleiding aan altijd transparant te zijn naar jongeren over dat zij belangrijke informatie die jongeren hen over zichzelf vertellen moeten delen met het team.

Medewerkers hebben aandachtvolle houding ten opzichte van jongeren
De jongeren geven aan dat er altijd wel iemand is met wie je kunt praten. De groepsleiding is volgens hen op de hoogte van de persoonlijke situatie van jongeren. Na school is er op alle groepen een moment om te bespreken hoe de dag was. Eén op één gesprekken hebben jongeren meestal met hun mentor. Bij een kennismakingsgesprek vragen groepsleiders door naar waar jongeren goed in zijn en wat ze leuk vinden om te doen. Ook geven de groepsleiders aan dat zij tijdens ontspanningsmomenten goede gesprekken hebben met een jongere, ze proberen dan aan te sluiten bij wat de jongeren bezighoudt.
Volgens de groepsleiders hoort het geven van complimenten tot hun rol en doen ze dit regelmatig. Het hoeven geen grote dingen te zijn, soms is de afwezigheid van negatief gedrag al een enorme vooruitgang en worden jongeren hiervoor beloond.
Alle groepsleiders geven aan dat het uitgangspunt is om zoveel mogelijk op de groep te zijn in plaats van op kantoor. Bij de meeste groepen is er minimaal één groepsleider op de groep aanwezig. Alleen tijdens de overdracht of als er veel administratie is is dit lastig, dan lukt het niet altijd.

2.3 Aandacht voor samenstelling leefgroep

Criterium **De instelling heeft aandacht voor de samenstelling van de leefgroep** ***Indicatoren***	Operationeel	Niet operationeel
Bewustzijn problematiek jongeren	√	
Flexibele inzet personeel	√	

Toelichting

Bij samenstelling van de leefgroep is de instelling bewust van de problematiek jongeren
Op de Kop van Deelen zijn in totaal zeven groepen, waarvan twee voor meisjes en vijf voor jongens. Eén van de jongensgroepen is een LVB-groep, één jongensgroep is voor jongens tot 15 jaar met internaliserende problematiek en er is een grotere jongensgroep vanaf 15 jaar met externaliserende problemen.
De Hoenderloo Groep heeft een intern plaatsingsbureau dat in eerste instantie naar een mogelijke plaatsing kijkt. Op basis van geslacht, leeftijd, kwetsbaarheid, wat heeft een jongere nodig, etc. wordt gekeken waar een jongere het best zou passen. Het plaatsingsbureau neemt vervolgens contact op met de behandelcoördinator.
De behandelcoördinatoren geven aan dat het tot op zekere hoogte mogelijk is rekening te houden met alle factoren bij een plaatsing. Door de opnameplicht binnen de gesloten jeugdzorg kan het voorkomen dat een jongere op een open plek terecht komt terwijl hij op een andere (volle) groep beter past. Wanneer blijkt dat een jongere echt op de verkeerde plek zit wordt er volgens de behandelcoördinatoren intern overlegd en gekeken naar een creatieve oplossing. Jongeren kunnen intern worden overgeplaatst of als dat niet gaat ook extern. Dit komt zelden voor.

Er zijn voldoende mogelijkheden om het personeel flexibel in te zetten
Wanneer het nodig is om extra personeel in te schakelen op de groepen, is dit binnen de Kop van Deelen volgens de groepsleiding goed mogelijk. Hierdoor zijn de groepsleiders in staat wanneer nodig één op één begeleiding te geven. Op de LVB-groep staan nu bijvoorbeeld in de avond meer medewerkers op de groep omdat bleek dat een deel van de jongeren mogelijk groepsongeschikt is. Extra personeel komt meestal uit het team zelf. Verder is er een vaste invalpool met een eigen teamleider. Bij incidenten komen collega's van het terrein zo nodig de groepen ondersteunen, maar dit komt bijna nooit voor.
Het begeleiden van verlof is de taak van de trajectbegeleiders.

2.4 Voldoende toegerust personeel leefgroep

Criterium **De instelling draagt zorg voor voldoende toegerust personeel** ***Indicatoren***	Operationeel	Niet operationeel
Verklaring omtrent gedrag medewerkers	√	
Kennis en vaardigheden medewerkers	√	
Toerusting personeel: sturing en coaching	√	

Toelichting

Verklaring omtrent gedrag medewerkers
De inspectie constateerde bij de toetsing van tien willekeurige personeelsdossiers van zowel vaste als tijdelijke medewerkers dat in alle dossiers een verklaring omtrent het gedrag (VOG) aanwezig is.

Kennis en vaardigheden medewerkers voldoende
De Hoenderloo Groep heeft voor haar medewerkers een vereist opleidingsniveau vastgesteld. Voor pedagogisch medewerkers is dit minimaal MBO-niveau en voor pedagogisch medewerkers A (pedagogisch medewerkers met een coachende taak) is dit HBO-niveau. De pedagogisch medewerkers die nog geen MBO hebben of HBO willen halen, worden hierin door de Hoenderloo Groep gefaciliteerd.
Nieuwe medewerkers volgen een introductietraining, waarin de organisatie centraal staat. Verder krijgt iedereen op de Kop van Deelen een training fysieke weerbaarheid, juridische kaders en maatregelen binnen de gesloten jeugdzorg, middelengebruik, care 4, BHV en het sociaal competentiemodel. Binnen de Hoenderloo Groep worden ook andere modules aangeboden, waar groepsleiding of teams zich voor kunnen inschrijven. Dit zijn bijvoorbeeld ontwikkelingspsychologie, groepsdynamica, delinquentie bij adolescenten en adoptieproblematiek.
Naast de opleidingen en trainingen van de pedagogisch medewerkers informeren de behandelcoördinatoren de teams bij binnenkomst over de problematiek van iedere nieuwe jongere en geven daarbij aan hoe de pedagogisch medewerkers het beste kunnen reageren op een jongere. De behandelcoördinatoren geven aan een belangrijke rol te hebben bij het coachen van de groepsleiders als het gaat om psychopathologie. Zij zijn verantwoordelijk voor de aanpak van een bepaalde jongere en geven de groepsleiders tijdens de wekelijkse teamvergadering handvatten mee hoe ze in de praktijk met een jongere om moeten gaan. Voor specialistische kennis kunnen de teams een psychiater raadplegen op consultbasis.
De groepsleiders geven aan zich voldoende toegerust te voelen om de jongeren binnen de Kop van Deelen te begeleiden. Ze zijn zich zeer bewust van hun opvoedtaak, het schipperen tussen ruimte en grenzen en het begeleiden van de jongeren in hun sociale interacties.

Op de Kop van Deelen wordt regelmatig gewerkt met vaste uitzendkrachten van een uitzendbureau. De uitzendkrachten hebben volgens de teamleiders dezelfde opleidingen en trainingen gevolgd en zijn gekoppeld aan een team.

Toerusting personeel: sturing en coaching zijn voldoende

Voor het leefklimaat op de Kop van Deelen zijn per groep de teamleider en een speciale 'klimaat behandelcoördinator' verantwoordelijk. De teamleider en de klimaat behandelcoördinator letten continu op de ontwikkeling in de groepen, de attitude van de groepsleiders en hoe ze de jongeren benaderen in hun behandeling. Tijdens de wekelijkse teamvergadering is dit onderwerp van gesprek. De sturing vindt binnen de Kop van Deelen verder deels gelaagd plaats. Per groep zijn twee pedagogisch medewerkers A die een coachende rol hebben naar de pedagogisch medewerkers B.

Zowel groepsleiding als teamleiders geven aan dat de teamleiders dagelijks op de groepen zijn en de dagrapportages lezen. Ook lunchen of eten zij wel eens mee. De behandelcoördinatoren komen ook een aantal keer per week op de groepen. Volgens hen is het belangrijk dat je als behandelcoördinator de jongeren ziet, dat je je collega's op de groep ziet en dat je het klimaat op de groep voelt.

Hoofdstuk 3 De samenwerking tussen de Hoenderloo Groep en het Hoenderloo College, locatie Kop van Deelen

Dit hoofdstuk gaat over het thema samenwerking tussen de school, die binnen de instelling gevestigd is en de instelling. Het thema is uitgewerkt in een criterium met bijbehorende indicatoren. Het criterium geeft weer wat de inspecties verwachten. De scores op de indicatoren geven aan in hoeverre een school en een instelling aan de verwachting voldoen.

Het hoofdstuk begint met een tabel met daarin het criterium en de scores van de inspecties per indicator op een tweepuntsschaal: operationeel en niet operationeel.
In het toetsingskader in bijlage 1 geven de inspecties per criterium aan wanneer zij het als operationeel beoordelen. De inspecties verwachten voor elke indicator een score operationeel.
In de toelichting na de tabel staan de feitelijke bevindingen: wat de inspecties tijdens het toezicht met betrekking tot de indicatoren hebben gehoord en gezien. Het is mogelijk dat de feitelijke bevindingen samen een genuanceerd beeld geven met positieve en negatieve aspecten. Wanneer de inspecties een indicator als *niet operationeel* beoordelen, wordt voorafgaand aan de feitelijke bevindingen toegelicht welke bevindingen hebben geleid tot het oordeel.

3.1 Samenwerking instelling en school

Criterium **De instelling en de school zorgen voor een aandachtvolle omgeving voor de jongeren** ***Indicatoren***	Operationeel	Niet operationeel
Onderwijs is een essentieel onderdeel van de behandeling	√	
School en instelling werken voldoende samen bij de dagelijkse begeleiding van de jongeren	√	
School en instelling werken voldoende samen bij het behandelplan	√	
School en instelling werken voldoende samen bij incidenten	√	

Toelichting

Onderwijs is een essentieel onderdeel van de behandeling
Op de Kop van Deelen wordt het onderwijs verzorgd door het Hoenderloo College. Nieuwe jongeren stromen in ieder geval binnen twee weken, maar vaak al binnen enkele dagen tot een week, op school in. Bij binnenkomst op De Kop van Deelen houden medewerkers van de instelling een intakegesprek met de jongere. Vanaf 1 april 2011 is ook de orthopedagoog van de school bij dit gesprek aanwezig. De school en de instelling streven ernaar om zoveel mogelijk gezamenlijk op te trekken.

Lesuitval komt nauwelijks voor. Wanneer een docent van school afwezig is, wordt dit op school opgelost. Wel komt het voor dat jongeren die zich niet goed gedragen op school, weggestuurd worden uit de klas. Maar ook dit proberen de docenten, eventueel met hulp van de groepsleiders, zoveel mogelijk op school op te lossen, zodat de jongeren zo snel mogelijk weer kunnen instromen in de klas (zie verder onder: *School en instelling werken voldoende samen bij incidenten*).

School en instelling werken voldoende samen bij de dagelijkse begeleiding van de jongeren
De groepsleiders begeleiden de jongeren naar school en hebben in de ochtend en de middag een warme overdracht met de docenten van school. De jongeren zijn bij de overdracht aanwezig. Naast de gebeurtenissen op de leefgroep vertelt een groepsleider bijvoorbeeld aan een docent hoe op de leefgroep met het gedrag van bepaalde jongeren wordt omgegaan. Ook wordt vaak aan de jongeren gevraagd iets te vertellen.
Naast de dagelijkse overdracht heeft iedere leefgroep een contactpersoon voor school. Dit is het aanspreekpunt voor school. De contactpersoon kan de klassen bezoeken wanneer dit nodig is. Verder is er bij incidenten direct contact tussen de school en de instelling.
Zowel de school als de instelling zijn tevreden over de dagelijkse samenwerking.

School en instelling werken voldoende samen bij het behandelplan
De school en de instelling hebben ieder hun eigen plan voor de jongeren. De instelling maakt individuele hulpverleningsplannen en de school individuele handelingsplannen. Op het moment van het onderzoek waren het twee van elkaar gescheiden plannen. In het hulpverleningsplan staat beperkt iets over de doelen van school vermeld. Tijdens de verschillende gezamenlijke overlegmomenten worden de twee plannen wat betreft aanpak en doelen wel op elkaar afgestemd. De uitkomsten verwerken de school en instelling ieder in hun eigen plan. Eén keer per vier weken overleggen de behandelcoördinatoren van de instelling met de schoolorthopedagoog. Daarnaast sluiten verschillende disciplines, waaronder bijvoorbeeld de schoolorthopedagoog en de individuele trajectbegeleider, een keer in de zes weken aan bij de teamvergaderingen op de leefgroepen. Tijdens dit multidisciplinaire overleg bespreken de medewerkers van de instelling en de school alle jongeren van de betreffende groep. Verder nemen de behandelcoördinator en schoolorthopedagoog deel aan de driemaandelijkse hulpverleningsplan besprekingen.

School en instelling werken voldoende samen bij incidenten
De docenten proberen zoveel mogelijk om bij incidenten op school ook een oplossing op school te vinden. De school probeert in geval van bijvoorbeeld conflicten of wanneer jongeren zich niet goed gedragen de jongeren zo lang mogelijk binnen te houden. Op de school is een achtervangfunctionaris aanwezig. Wanneer een jongere zich niet goed gedraagt of voelt dat het niet goed met hem gaat, dan kan de jongere zelf of de leerkracht deze achtervangfunctionaris erbij roepen. Deze medewerker gaat dan in gesprek of gaat even wandelen met de jongere. Wanneer een docent er met een jongere niet uitkomt en de achtervangfunctionaris is geen optie, dan belt de docent een groepsleider. Deze komt dan naar school om met de jongere te praten. Vaak is dit al voldoende om de jongere te kalmeren. Wanneer het op school toch niet lukt, dan neemt de groepsleider de jongere mee terug naar de groep. Een jongere keert daarna zo snel mogelijk weer terug in de klas, tenzij het om een ernstig fysiek conflict gaat. Wanneer een jongere te vaak terug

moet naar de groep dan stellen de school en de instelling gezamenlijk een plan op over wat er nodig is om een jongere op school te houden. De jongere wordt hierbij betrokken.
Wanneer er op school een incident heeft plaatsgevonden dan wordt de instelling daar altijd per email over ingelicht. Verder registreren de docenten incidenten in het digitale registratiesysteem BABEL en de groepsleiders de incidenten in het digitale registratiesysteem Care4. Deze twee systemen zijn nog onvoldoende aan elkaar gekoppeld. Docenten en groepsleiders kunnen bijvoorbeeld niet in elkaars systeem kijken. De schoolorthopedagoog kan wel in Care4 en de teamleiders en behandelcoördinatoren sinds kort in BABEL. De integratie van de incidentenregistraties is nog voor verbetering vatbaar.

Hoofdstuk 4 Het Hoenderloo College, locatie Kop van Deelen

Tijdens het kwaliteitsonderzoek dat de Inspectie van het Onderwijs uitvoerde in januari 2009 bij de het Hoenderloo College zijn alleen de locaties Beets en Gangel betrokken. Op de locatie Kop van Deelen zaten in 2009 slechts een paar leerlingen en deze locatie is toen niet als aparte onderwijskundige eenheid beoordeeld. Om die reden is geen toezichtarrangement vastgesteld. De Inspectie van het Onderwijs heeft een deel van haar toezicht uitgevoerd samen met de Inspectie Jeugdzorg in maart 2011. De Inspectie van het Onderwijs zal het toezicht afronden in mei 2011 en dan bij dit eerstvolgende kwaliteitsonderzoek in mei 2011 het toezichtsarrangement bepalen.

De inspectie zal zich bij het kwaliteitsonderzoek baseren op het Toezichtkader speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs 2005. In het jaarwerkplan verantwoordt de inspectie welke wettelijke aspecten zijn onderzocht. Deze documenten zijn te vinden op www.onderwijsinspectie.nl.
Het onderzoek zal dan leiden tot een rapport van bevindingen Kwaliteitsonderzoek bij de Kop van Deelen, cluster 4, waarover afzonderlijk wordt gerapporteerd naar de school in mei/juni 2011.
De bevindingen van het toezicht van de Inspectie van het Onderwijs samen met de Inspectie Jeugdzorg in maart 2011 dienen ook ter beoordeling van een van de thema's in dit gemeenschappelijke onderzoek. Het gaat om het thema *dagprogramma*. Door de week maakt de school een belangrijk deel uit van het dagprogramma van de jongeren. De verwachtingen staan in het toetsingskader, dat in bijlage 1 is opgenomen.

4.1 Dagprogramma

Criterium **De school zorgt voor een passende dagbesteding en dagstructuur voor de jongeren** ***Indicatoren***	Operationeel	Niet operationeel
De intake is van voldoende kwaliteit	√	
Iedere leerling begint op het juiste niveau met onderwijs	√	
School volgt vorderingen en ontwikkelingen voldoende	√	
Per leerling een toegesneden handelingsplan	√	
Aandacht voor de samenstelling van de schoolgroepen	√	
Personeel is goed toegerust voor het werk	√	

Toelichting

De intake is van voldoende kwaliteit
De huidige intakeprocedure voorziet er in dat jongeren binnen twee weken na opname in de instelling onderwijs ontvangen. Zo'n 90 procent van de jongeren gaat al in de eerste week naar school. Vanaf 1 april 2011 zal de schoolorthopedagoog deel uitmaken van de commissie die het intakegesprek voert.

Iedere leerling begint op het juiste niveau met onderwijs
Voor iedere leerling maakt de commissie voor de begeleiding binnen vier weken een individueel handelingsplan (IHP) waarin de onderwijsrelevante beginsituatie gedeeltelijk is vastgelegd. Door de aard van de plaatsing (soms vanuit een crisissituatie) zijn niet alle gegevens tijdig beschikbaar. In ieder geval worden de basisvaardigheden Nederlands en rekenen/wiskunde benoemd. Het hulpverleningsplan is in concept binnen de wettelijke termijn van zes weken beschikbaar. Hierin is een summier schoolgedeelte opgenomen. Afhankelijk van de beschikbare mogelijkheden plaatst de school de leerlingen op een vmbo leerweg (basisberoepsgericht tot en met theoretisch) of op een arbeidsgerichte leerweg op het terrein van het Hoenderloo College. In sommige gevallen hebben leerlingen echter een havo- of vwo-perspectief. Voor deze leerlingen is het aanbod op de Kop van Deelen te beperkt. Er wordt gezocht naar mogelijkheden vanuit de school van herkomst en de Wereldschool voor afstandsonderwijs.

School volgt vorderingen en ontwikkelingen voldoende
De school beschikt over een geheel aan procedures om leerlingen te volgen. De registratie van methodegebonden toetsen is digitaal, elke docent is verantwoordelijk voor het bijhouden hiervan. De school neemt (proef)examens af en hanteert in de startfase van de jongere het volg- en adviessysteem van Cito. Het portfolio biedt zicht op de verworven arbeidscompetenties. De sociaal-emotionele ontwikkeling wordt gevolgd door middel van het logboek. Hierdoor is het volgen van de vorderingen en de ontwikkeling van de jongere van voldoende niveau.

Per leerling een toegesneden handelingsplan
Alle leerlingen die onderwijs volgen op de locatie Kop van Deelen beschikken over een individueel handelingsplan dat ingaat op de diverse vak- en vormingsgebieden[5]. Het plan wordt om de drie maanden geëvalueerd en indien nodig bijgesteld. Het hulpverleningsplan bevat het schoolverslag dat deels overlapt met het IHP en tevens verslag doet van de vorderingen uit datzelfde IHP. Het zijn grotendeels afzonderlijke plannen terwijl tijdens de MDO-besprekingen (multi-disciplinair overleg) de jongere wel in zijn totaliteit besproken wordt. De instelling is van plan om met trajectplannen te gaan werken die voorzien in de behoefte aan één kind, één plan. De pedagogische doelen sluiten zo veel mogelijk aan bij de behandeldoelen van de instelling. Daarnaast stelt de school op dit gebied ook eigen doelen.
Punt van aandacht is de begripsverwarring wat didactische doelen zijn (werkhouding) en wat pedagogische doelen (ivio-kse examens halen).

[5] De Kop van Deelen heeft één leefgroep voor jongeren met een licht verstandelijke beperking. Deze jongeren volgen ten tijde van het onderzoek in maart 2011 onderwijs op het terrein van de locaties Gangel en Beets van het Hoenderloo College. Hun handelingsplannen zijn niet beoordeeld.

Voldoende aandacht voor de samenstelling van de schoolgroepen
De samenstelling van de groepen wijzigt per 1 april 2011. Er komt dan een instroomgroep waarbij het niveau wordt bepaald en aandacht is voor schoolregels, vervolgens drie groepen voor bavo (vmbo leerjaar 1 en 2), vmbo 3 en 4 en mbo niveau 1 en 2. En als laatste de uitstroomgroep, waar leerlingen voorbereid worden op terugkeer naar het regulier onderwijs. Ook is er de mogelijkheid om de jongeren in klassen van het Hoenderloo College onder te brengen in afwachting van plaats in het regulier voortgezet onderwijs. De zogenoemde buitenklas is voor leerlingen die hoofdzakelijk praktisch ingesteld zijn.

Personeel is voldoende toegerust voor het werk
De leraren die verantwoordelijk zijn voor de groep zijn voldoende bevoegd, daarnaast werken er pedagogisch medewerkers B op de schoollocatie. Er is mogelijkheid tot intervisie en regelmatig overleg/scholing over alle problematiek van de jongeren.

Hoofdstuk 5 Eindoordelen

In dit hoofdstuk oordeelt de Inspectie Jeugdzorg in hoeverre de instelling in staat is een veilig en verantwoord leefklimaat voor jongeren te bieden en oordelen de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Jeugdzorg samen over de kwaliteit van de samenwerking tussen school en instelling.
Paragraaf 5.1 bevat het eindoordeel van de Inspectie Jeugdzorg over het leefklimaat in de instelling.
Paragraaf 5.2 bevat het eindoordeel van de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Jeugdzorg over de kwaliteit van de samenwerking tussen school en instelling.
Paragraaf 5.3 bevat het eindoordeel van de Inspectie van het Onderwijs over het dagprogramma dat de school biedt.

5.1 Eindoordeel Inspectie Jeugdzorg

Het eindoordeel van de inspectie luidt dat de kwaliteit van het leefklimaat in De Hoenderloo Groep, locatie Kop van Deelen voor jongeren goed is.
De instelling scoort alle indicatoren 'operationeel' en voldoet daarmee aan de verwachtingen van de inspectie.

De instelling komt goed uit het onderzoek wat betreft de volgende punten:

- De instelling zorgt goed voor een passende dagbesteding en dagstructuur voor de jongeren. Alle indicatoren op het gebied van het dagprogramma zijn operationeel.
- De instelling biedt de jongeren een aandachtvolle omgeving en scoort alle indicatoren op het gebied van een passende en aandachtvolle omgeving operationeel.
- De instelling heeft verschillende soorten leefgroepen en houdt waar mogelijk rekening met de leeftijd en problematiek van jongeren bij de beoordeling welke leefgroep voor hen het meest geschikt is. Wanneer de problematiek van jongeren daarom vraagt, zijn er voldoende mogelijkheden om extra begeleiding in te zetten op de leefgroepen. Alle indicatoren op het gebied van aandacht voor samenstelling leefgroep zijn operationeel.
- Het personeel is duidelijk toegerust voor het werk met de jongeren. Alle indicatoren op het gebied van toerusting personeel zijn operationeel.

5.2 Eindoordeel Inspectie van het Onderwijs en Inspectie Jeugdzorg

Het eindoordeel van de inspecties luidt dat de Hoenderloo Groep en het Hoenderloo College, locatie Kop van Deelen voldoende samenwerken, wat een belangrijke voorwaarde is voor een veilig en verantwoord leefklimaat voor jongeren.

De instelling scoort alle indicatoren ‘operationeel’ en voldoet daarmee aan de verwachtingen van de inspecties.

5.3 Eindoordeel Inspectie van het Onderwijs

Het eindoordeel van de inspectie luidt dat de kwaliteit van het Hoenderloo College, locatie Kop van Deelen voor jongeren goed is.

De school scoort alle indicatoren ‘operationeel’ en voldoet daarmee aan de verwachtingen van de inspectie.

Bijlage 1 – Toetsingskader inspecties

Toelichting op scoreclassificaties per criterium.

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
Dagprogramma (leefgroep, vrije tijd)	De instelling zorgt dat het dagprogramma voldoende aansluit op de behoeften van jongeren	- jongeren ervaren dat het dagprogramma aansluit bij wat ze willen en aankunnen - medewerkers passen binnen de mogelijkheden het dagprogramma aan op wat jongeren willen en aankunnen	jongeren medewerkers dagprogramma
	De instelling zorgt voor voldoende en gevarieerd aanbod in het dagprogramma	- jongeren ervaren dat er voldoende dagprogramma is met een gevarieerd aanbod - medewerkers zorgen voor voldoende dagprogramma met een gevarieerd aanbod	jongeren medewerkers dagprogramma
	De instelling zorgt ervoor dat de jongeren voldoende invloed kunnen hebben op het dagprogramma	- jongeren ervaren dat zij invloed hebben op de invulling van het dagprogramma - medewerkers bieden jongeren de mogelijkheid om invloed te hebben op de invulling van het dagprogramma	jongeren medewerkers
Dagprogramma (school)	De intake van de school is van voldoende kwaliteit	- school heeft een heldere intakeprocedure waarbij voorgeschiedenis en toekomstige schoolloopbaan expliciet worden vastgelegd samen met de jongere	jongeren documenten
	De school zorgt dat iedere leerling op het juiste niveau met het onderwijs begint	- commissie van begeleiding (CvB) bepaalt voor *alle* leerlingen de beginsituatie	CvB leerlingendossiers
	De school volgt de vorderingen en ontwikkelingen van de leerlingen voldoende	- voor alle leerlingen is er een leerlingvolgsysteem en op basis van dit systeem wordt het onderwijs vormgegeven	medewerkers school leerlingendossiers
	De school heeft per leerling een toegesneden handelingsplan	- de school heeft een aanbod en aanpak die past bij de onderwijsbehoeften van de leerlingen verwoord in het handelingsplan	medewerkers school leerlingendossiers
	De school heeft aandacht voor de samenstelling van de schoolgroepen	- de school bepaalt de samenstelling van de schoolgroepen aan de hand van de ontwikkelingsbehoeften van individuele jongeren	medewerkers school jongeren lesobservaties

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
	De school zorgt dat het personeel goed toegerust is voor het werk	- medewerkers worden structureel ondersteund bij het uitvoeren van hun dagelijkse werkzaamheden en maken gebruik van inwerkprogramma's, interne opleidingen en andere ondersteuningsvormen	medewerkers school documenten
Samenwerking instelling en school	Het onderwijs is een essentieel onderdeel van de behandeling en heeft een vanzelfsprekende plaats	- bij opname in de instelling gaan jongeren zo snel mogelijk naar school - jongeren vertellen dat ze niet lang (1 à 2 weken) op plaatsing op school hebben gewacht - er is geen lesuitval waardoor jongeren niet naar school kunnen - de school registreert en analyseert de lesuitval	jongeren medewerkers instelling en school documenten
	School en instelling werken voldoende samen bij de dagelijkse begeleiding van de jongeren	- de inhoud van het multidisciplinair overleg is vastgelegd en betreft in ieder geval de dagelijkse begeleiding van individuele jongeren, zowel op de groepen als op school	medewerkers instelling en school
	School en instelling werken voldoende samen bij het handelingsplan	- bespreken en evalueren van de handelingsplannen is ingebed in de overlegstructuur van de school en maakt onderdeel uit van het overleg met de instelling	medewerkers instelling en school jongeren
	School en instelling werken voldoende samen bij incidenten	- de samenwerking tussen school en instelling is geformaliseerd en maakt deel uit van het instellingsbeleid - de procedure voor het melden en registreren van incidenten is bij de medewerkers bekend en wordt als zodanig ook toegepast - er is een overzichtelijke incidentenregistratie toedracht en afhandeling van incidenten wordt grondig onderzocht en vastgelegd	medewerkers instelling en school jongeren leerlingendossiers
Aandachtvolle omgeving	De instelling zorgt voor een fysieke leefomgeving van voldoende kwaliteit	- jongeren zijn tevreden over hun fysieke leefomgeving - de leefgroepen zijn passend en veilig ingericht - de leefgroepen zijn zichtbaar schoon	jongeren medewerkers observatie

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
	De instelling zorgt ervoor dat de jongeren voldoende invloed kunnen hebben op hun fysieke leefomgeving	- jongeren ervaren dat zij invloed hebben op de inrichting van hun fysieke leefomgeving - medewerkers bieden jongeren de mogelijkheid invloed uit te oefenen op hun fysieke leefomgeving	jongeren medewerkers observatie
	De instelling zorgt ervoor dat de omgang binnen de instelling voldoende respectvol is	- jongeren ervaren dat respect binnen de instelling belangrijk is - jongeren ervaren dat zij medewerkers kunnen vertrouwen - medewerkers zijn zich bewust van hun voorbeeldgedrag en geven zelf het goede voorbeeld	jongeren medewerkers
	De instelling zorgt ervoor dat de medewerkers een aandachtvolle houding hebben ten opzichte van de jongeren	- jongeren ervaren dat er aandacht is voor hun interesses, familie, vrienden, identiteit, kleding, voeding, levensovertuiging, etc. - jongeren ervaren dat de medewerkers goed gedrag opmerken en complimenten maken - medewerkers hebben aandacht voor de interesses, familie, vrienden, identiteit, kleding, voeding, levensovertuiging, etc. van de jongeren - medewerkers belonen positief gedrag - medewerkers maken tijd en hebben aandacht voor de jongeren	jongeren medewerkers
Aandacht voor samenstelling leefgroep	De instelling heeft aandacht voor de samenstelling van de leefgroepen	- medewerkers zijn zich bewust van de problematiek van de jongeren bij de samenstelling van de leefgroep	medewerkers
	De instelling heeft aandacht voor de inzet van personeel	- de instelling gaat flexibel om met inzet personeel wanneer de problematiek van jongeren daar om vraagt	medewerkers
Voldoende toegerust personeel	De instelling heeft alleen medewerkers met een VOG in dienst	- van medewerkers wordt een verklaring omtrent het gedrag gevraagd (VOG)	personeelsdossiers medewerkers
	De instelling heeft medewerkers met voldoende kennis en vaardigheden in dienst	- medewerkers hebben voldoende pedagogische kennis. - medewerkers hebben voldoende kennis over de problematiek van de aanwezige populatie en handelen ernaar	personeelsdossiers medewerkers jongeren

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
		- medewerkers hebben voldoende vaardigheden	
	De instelling zorgt dat het personeel goed toegerust is voor het werk	- De instelling stuurt/coacht medewerkers op hun werk in de leefgroep	medewerkers

Bijlage 2 – Het onderzoek van de Inspectie Jeugdzorg

Aanleiding en probleemstelling
In september 2008 heeft de MOgroep het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg vastgesteld. Het Kwaliteitskader bevat veldnormen voor de sector en is opgesteld door afgevaardigden van de gesloten jeugdzorgaanbieders samen met de betrokken inspecties; naast de Inspectie Jeugdzorg zijn dat de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie van het Onderwijs.

Het nieuwe zorgaanbod is nog in ontwikkeling, daarom staan in het Kwaliteitskader *drie stadia* waarin de aanbieders van gesloten jeugdzorg moeten gaan voldoen aan deze normen. In navolging van de drie stadia in het Kwaliteitskader, heeft de Inspectie Jeugdzorg toezicht in drie stappen gepland. Zij noemt dit het stapsgewijze toezicht, dat zij op verzoek van de minister voor Jeugd en Gezin uitvoert op alle instellingen voor gesloten jeugdzorg in de periode 2008 t/m 2012.

De Inspectie Jeugdzorg heeft in 2009 en 2010 stap 1 van het stapsgewijze toezicht uitgevoerd, inclusief enige hertoetsen bij instellingen die bij het toezicht in eerste instantie geen voldoende hadden gescoord. Dit was het toezicht op de rechtspositie van jongeren in de gesloten jeugdzorg[6].

In 2010 en 2011 is de uitvoering van stap 2 van het stapsgewijze toezicht aan de beurt. Net als stap 1 vindt ook stap 2 plaats bij alle instellingen voor gesloten jeugdzorg.
De inspectie voert dit toezicht stap 2 uit samen met de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie voor de Gezondheidszorg. In stap 2 komen normen uit de volgende thema's in het Kwaliteitskader aan bod: Opvoeding, Dagprogrammering en Personeel.
Samengevat gaat het hier om het dagelijkse leven van de jongeren in de instelling en om randvoorwaarden voor behandeling.

Het belang van het kind staat voor de inspectie voorop. In stap 1 toetst de inspectie de rechtspositie van de kinderen en hoe er wordt omgegaan met hun verlof. In stap 2 wordt het leefklimaat binnen de instelling getoetst. Dat het leefklimaat de behandeling van de kinderen (en jongeren) ondersteunt, is volgens de inspectie een belangrijke randvoorwaarde voor het slagen van hun behandeling. Het Kwaliteitskader geeft onder het thema 'Opvoeding' een aantal normen over het leefklimaat die veelal open geformuleerd zijn.
De inspectie heeft zich voor de invulling van deze open normen door een aantal bronnen laten inspireren:

- een bijeenkomst *"Open normen"* die zij heeft georganiseerd met vertegenwoordigers uit "het veld" in oktober 2009;
- het boek *"Kwaliteitsstandaarden jeugdzorg Q4C. Wat kinderen en jongeren belangrijk vinden als ze niet thuis wonen"*[7]*;*

[6] In de inleidende notitie aan de minister over het stapsgewijze toezicht wordt stap 1 het toezicht op de gesloten leefomgeving genoemd. De criteria over de rechtspositie zijn in het Kwaliteitskader onder dit thema opgenomen.
[7] Onder redactie van Fiet van Berk en Leo Rutjes, Houten 2009.

- het rapport *"Goed bejegenen. Beginselen voor het omgaan met ingeslotenen"* van de Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming[8];
- het artikel *"Pedagogisch handelen in de residentiële zorg. Zes uitgangspunten voor een goed pedagogisch klimaat"*[9].

Deze bronnen zijn ook belangrijk geweest bij de keuze op welke criteria de inspectie zich bij het toezicht in het bijzonder zou richten en hoe de thema's Dagprogrammering en Personeel uit het Kwaliteitskader zijn ingevuld.

De samenwerking met de Inspectie van het Onderwijs betreft met name het thema Dagprogrammering, omdat hierin het onderwijs een essentieel onderdeel vormt. Het onderwijs kan wezenlijk bijdragen aan het perspectief van de jongeren. Daarnaast is goede samenwerking en uitwisseling tussen instelling en school een belangrijke voorwaarde voor een goede behandeling. De beide inspecties voeren samen het toezicht stap 2 uit, de Inspectie Jeugdzorg in de instelling en de Inspectie van het Onderwijs in de bijbehorende school.

De samenwerking met de Inspectie voor de Gezondheidszorg betreft met name het thema Personeel, omdat het van belang is dat het personeel voldoende toegerust is om een psychische of psychiatrische stoornis bij de jongeren te herkennen en om escalatie van problematisch gedrag te voorkómen. De Inspectie Jeugdzorg toetst deze criteria. De Inspectie voor de Gezondheidszorg komt in actie als de bevindingen van de Inspectie Jeugdzorg daartoe aanleiding geven.

De Inspectie Jeugdzorg toetst, gezien de richting van het onderzoek, niet *alle* normen met betrekking tot de thema's Opvoeding, Dagprogrammering en Personeel. De keuze van de criteria en indicatoren komt voort uit de bovengenoemde inspiratiebronnen.
Een thema dat vanuit de instellingen voor gesloten jeugdzorg en vanuit de jongeren wordt aangegeven als belangrijk voor het leefklimaat is de samenwerking en het contact met de ouders. Omdat de inspectie met de sector heeft afgesproken dat de samenwerking met de ouders in stap 3 van het toezicht wordt getoetst, zal dit onderdeel bij stap 2 niet aan de orde komen.
Voor een goed leefklimaat is ook veiligheid een belangrijk criterium. Omdat dit al getoetst is in de entreetoets, komt dit criterium bij stap 2 niet uitgebreid meer aan de orde.

Vraagstelling
De inspectie heeft de volgende vraagstelling voor het onderzoek geformuleerd:

> *In hoeverre is de instelling voor gesloten jeugdzorg in staat een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden?*

Werkwijze
Het onderzoek per instelling bestaat uit een analyse van gegevens van de instelling en een praktijktoets.

[8] Versie 2010.
[9] Door Netty Jongepier, Macha Struijk en Peer van der Helm, gepubliceerd in JeugdenCo, Kennis 01-2010.

Er zit een vaste volgorde in het onderzoek:

1. opvragen feitelijke informatie bij de instelling (voor zover nog niet bij de inspectie bekend) over
    - groepsgrootte,
    - aantal groepsleiders op de groep,
    - verloop onder groepsleiders,
    - opleidingsniveau groepsleiders,
    - dagprogramma;
2. opvragen eigen score instelling op de indicatoren in het toetsingskader van de inspectie, vooraf te mailen aan de inspectie;
3. enquête op school kinderen / jongeren, af te nemen door de inspectie;
4. observaties op de leefgroepen;
5. interview met medewerker kwaliteit;
6. interviews met kinderen / jongeren;
7. interviews met groepsleiders;
8. interviews met gedragswetenschappers en teamleiders;
9. mogelijk analyse van enige cliëntendossiers.

De inspectie start met het analyseren van feitelijke informatie van de instellingen. De inspectie gebruikt de eigen scores van de instelling op de indicatoren in het toetsingskader om het toezicht op maat te maken.
De inspecteurs nemen daarna op de eerste dag van de praktijktoets een enquête af onder alle kinderen en jongeren met behulp van stemkastjes. Ook voert de inspectie observaties uit op de leefgroepen.
De inspectie analyseert mogelijk enige cliëntendossiers voor zover dit nodig is om eerder ingewonnen informatie te checken.
De werkwijze is zo ingericht dat deze betrouwbare informatie oplevert om het leefklimaat te beoordelen en de instellingen en de bewindspersoon op de hoogte te stellen van de kwaliteit, zodat waar nodig verbeteringen kunnen worden aangebracht.

De inspectie voert het toezicht uit in de tweede helft van 2010 en het eerste kwartaal van 2011 bij *alle* bestaande instellingen voor gesloten jeugdzorg. Bij instellingen met meerdere vestigingen streeft de inspectie naar toetsing van die vestiging die de inspectie nog niet eerder bezocht heeft.

Rapportage

De inspectie vraagt de instelling of het concept rapport feitelijke onjuistheden bevat en wat de inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport is. Na verwerking van de feitelijke onjuistheden stelt de inspectie de rapportage vast. In het vastgestelde rapport neemt de inspectie de aanbevelingen aan de instelling op en, in een bijlage, de inhoudelijke reactie van de instelling. In het rapport komt een aparte paragraaf met het oordeel van de Inspectie van het Onderwijs over de school.

Als de inspectie de rapportages heeft vastgesteld, biedt zij deze aan aan de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, en aan de instellingen zelf. De inspectie plaatst de vastgestelde rapporten op haar website.

De Inspectie Jeugdzorg schrijft na het toezicht stap 2 voor de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een geaggregeerde notitie over de resultaten van het toezicht stap 2.

Bijlage 3 – Inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport

(Zie hierna.)